

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 26.09.1984, sp. zn. 1 To 33/84, ECLI:CZ:NS:1984:1.TO.33.1984.1

Číslo: 21/1986

Právní věta: K otázce rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví neoprávněným pobírání starobního důchodu pracujícím důchodcem.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 26.09.1984

Spisová značka: 1 To 33/84

Číslo rozhodnutí: 21

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Rozkrádání majetku v socialistickém řízení

Předpisy: 140/1961 Sb. § 132 odst. 1 písm. c

§ 132 odst. 2 písm. b

§ 132 odst. 2 písm. c 141/1961 Sb. § 261 65/1965 Sb. § 242 odst. 1 písm. a

§ 244 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 21/1986 sb. rozh.

K otázce rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví neoprávněným pobírání starobního důchodu pracujícím důchodcem.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 26. 9. 1984 sp. zn. [1 To 33/84.](#))

K odvolání obžalovaného E. S. Nejvyšší soud ČSR zrušil podle § 258 odst. 1 písm. b), c) tr. ř. a ohledně obžalovaného ing. A. K. též podle § 261 tr. ř. rozsudek krajského soudu v Praze ze dne 23. března 1984 sp. zn. 1 T 7/84 v celém rozsahu a uvedenému krajskému soudu přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem byl obžalovaný E. S. uznán vinným trestným činem rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c) odst. 2 písm. b), c) tr. zák. a odsouzen podle § 132 odst. 2 tr. zák. k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na tři roky, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. zařazen do první nápravně výchovné skupiny. V dalším bylo

rozhodnuto o uplatněném nároku na náhradu škody tak, že poškozený Úřad důchodového zabezpečení v Praze byl podle § 229 odst. 1 tr. ř. odkázán s tímto nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podkladem odsuzujícího výroku bylo zjištění, že obžalovaný E. S. po odchodu do starobního důchodu dnem 31. 12. 1978 uzavřel s národním podnikem Poldi SONP Kladno pracovní smlouvu na dobu neurčitou jako dělník v úmyslu obejít nařízení vlády ČSSR č. 135/1975 Sb. o výjimečném poskytování důchodu některým pracujícím důchodcům, ačkoli od ledna 1979 do března 1983 ve skutečnosti pracoval jako technickohospodářský pracovník s měsíčním platem převyšujícím 800,- Kčs a zároveň po tuto dobu pobíral starobní důchod ve výši 2790,- Kčs, postupně zvýšený až na 2850,- Kčs; přitom Úřadu důchodového zabezpečení v Praze tento pracovní poměr neohlásil, starobní důchod pobíral neoprávněně a poškodil tak Úřad důchodového zabezpečení v Praze o částku 142 504,- Kčs.

Kromě toho bylo napadeným rozsudkem rozhodnuto o vině a trestu ohledně obžalovaného ing. A. K. Tento obžalovaný byl uznán vinným pomocí k trestnému činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák., § 132 odst. 1 písm. c), odst. 2 písm. b), c) tr. zák., které se podle zjištění krajského soudu dopustil v podstatě tím, že jako výrobní náměstek v oblasti údržby národního podniku POLDI SONP Kladno po odchodu E. S. do starobního důchodu zajistil jeho další pracovní poměr v profesi dělníka, třebaže E. S. ve skutečnosti pracoval jako technickohospodářský pracovník a v důsledku toho při současném nesplnění ohlašovací povinnosti národního podniku neoprávněně pobíral starobní důchod od ledna 1979 do března 1983 v celkové výši 142 504,- Kčs. V části, v níž bylo rozhodnuto ohledně ing. A. K., nebyl rozsudek napaden odvoláním žádné z oprávněných osob.

Obžalovaný E. S. podal v zákonné lhůtě odvolání, jímž napadl výrok o vině a trestu. Podstatou jeho námitek proti výroku o vině byl názor, že pracovní smlouva, kterou po odchodu do starobního důchodu uzavřel s národním podnikem, byla vzhledem k ustanovení § 242 odst. 1 písm. a) zák. práce neplatná, že k žádnému jinému právnímu úkonu mezi ním a národním podnikem nedošlo a že se mezi nimi vytvořil pouze faktický stav spočívající ze strany obžalovaného ve výkonu práce pro organizaci a ze strany organizace ve vyplácení mzdy, jako by obžalovaný byl jejím zaměstnancem. Z této úvahy obžalovaný dovozoval, že s ohledem na ustanovení § 7 nařízení vlády ČSSR č. 135/1975 Sb. se na něho nevztahovala omezení vyplývající z citovaného nařízení a že v jeho případě byla přípustná částečná výplata starobního důchodu. Podle obžalovaného šlo o neoprávněné pobírání důchodu jen v rozsahu, který odpovídal okolnosti, že v letech 1979 až 1982 vykonával práci technickohospodářského pracovníka déle než 180 dní v roce, tedy v rozsahu vyjádřeném částkou 43 680,- Kčs. V této souvislosti obžalovaný namítal, toto jeho jednání mělo být posouzeno jen podle § 132 odst. 1 písm. c) tr. zák., a to pro nedostatek materiální podmínky (§ 88 tr. zák.) pro použití vyšší trestní sazby podle § 132 odst. 2 písm. b), c) tr. zák.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal podle § 254 odst. 1, 2 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků rozsudku, proti nimž mohl odvolatel podat odvolání, i správnost postupu řízení, které předcházelo této části rozsudku, a přihlížeje přitom i k vadám, které nebyly odvoláním vytýkány, dospěl k těmto závěrům:

Na podkladě dosud provedených důkazů krajský soud správně zjistil, že obžalovaný E. S. v době od ledna 1979 do března 1983 pobíral od Úřadu důchodového zabezpečení v Praze starobní důchod, jehož celková výše za uvedené období činila 142 504,- Kčs, a zároveň od národního podniku Poldi SONP Kladno za výkon funkce technickohospodářského pracovníka mzdu, jejíž měsíční výše se pohybovala v rozpětí od 1936,- Kčs do 4178,- Kčs.

Právní názor, že pobírání starobního důchodu bylo neoprávněné že ze strany obžalovaného E. S. zakládalo trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c),

odst. 2 písm. b), c) tr. zák., se opírá jednak o nedostatečné zjištění skutečného stavu věci a jednak o nesprávný výklad právních předpisů upravujících podmínky poskytování důchodů pracujícím důchodcům.

Zákon č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení v ustanovení § 20 odst. 3 zakotvil zásadu, že starobní důchod se po dobu dalšího zaměstnání poskytuje jen za podmínek a v rozsahu, které stanoví vláda ČSSR. Zákon zároveň v ustanovení § 169 písm. a) výslovně zmocnil vládu ČSSR k tomu, že může nařízením mimo jiné stanovit, za jakých podmínek a v jaké výši se poskytuje při zaměstnání starobní důchod.

V době, do které spadá posuzované jednání obžalovaného E. S., byla tato věc upravena nařízením vlády ČSSR č. 135/1975 Sb., o výjimečném poskytování důchodu některým pracujícím důchodcům ve znění nařízení vlády ČSSR č. 71/1978 Sb. a č. 163/1979 Sb. (úplatné znění bylo vyhlášeno pod č. 11/1980 Sb.). Toto nařízení platilo do 31. 12. 1983 a s účinností od 1. 1. 1984 bylo zrušeno a nahrazeno nařízením vlády ČSSR č. 142/1983 Sb., o poskytování důchodu některým pracujícím důchodcům.

Podle § 1 odst. 1 nařízení vlády ČSSR č. 135/1975 Sb. se pracujícím, který byl zaměstnán po vzniku nároku na starobní důchod, poskytoval z důchodového zabezpečení (pojištění) starobní důchod v nezměněné výši, jestliže jeho hrubý výdělek nečinil více než 800,- Kčs měsíčně. Na podkladě tohoto ustanovení obžalovaný E. S. nemohl - bez ohledu na charakter vykonávané práce - pobírat starobní důchod, protože jeho hrubý měsíční výdělek po celou dobu výrazně převyšoval 800,- Kčs.

Podle § 2 odst. 1 písm. a) 1 písm. a) bod 1. nařízení vlády ČSSR č. 135/1975 Sb. ve znění nařízení vlády ČSSR č. 71/1978 Sb. se pracujícím, který byl zaměstnán po vzniku nároku na starobní důchod, poskytoval z důchodového zabezpečení (pojištění) starobní důchod v nezměněné výši, byl-li zaměstnán ve výrobě průmyslové, stavební, zemědělské nebo lesnické, včetně zakázkových prací, oprav a údržby. Citované ustanovení se však podle § 2 odst. 3 uvedeného nařízení nevztahovalo na pracující, kteří konali práce administrativní nebo práce v řídicích orgánech.

Vzhledem k tomu, že obžalovaný E. S. vykonával práce v oblasti údržby národního podniku Poldi SONP Kladno, tedy v průmyslové výrobě, a že práce nevykonával v řídicím orgánu, je z uvedeného zřejmé, že mohl jako pracující důchodce pobírat starobní důchod v nezměněné výši za předpokladu, že nekonal práce administrativní.

Na skutkové objasnění tohoto předpokladu se krajský soud v důkazním řízení náležitě nezaměřil a neučinil potřebná zjištění o povaze prací, které obžalovaný ve skutečnosti vykonával.

V odůvodnění napadeného rozsudku krajský soud několikrát pouze zdůraznil, že obžalovaný nevykonával dělnickou profesi, nýbrž práci technickohospodářského pracovníka. Toto hledisko však nebylo podle ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) bod 1. nařízení vlády ČSSR č. 135/1975 Sb. ve znění nařízení vlády ČSSR č. 71/1978 Sb. nikterak rozhodné, jestliže jinak šlo o pracovníka v průmyslové výrobě. Rozhodným hlediskem bylo jen to, zda obžalovaný nevykonával administrativní práce. O dělnických povoláních se ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) nařízení vlády ČSSR č. 135/1975 Sb. ve znění nařízení vlády ČSSR č. 71/1978 Sb. zmiňovalo jen v bodech 3., 4., 5., které se však týkaly jiných odvětví než průmyslové výroby.

Pro posouzení otázky, zda obžalovaný nekonal práce administrativní, je rozhodující ta práce, která tvořila hlavní náplň jeho pracovních úkolů. Není rozhodné, zda práce vykonával jako řadový pracovník nebo ve funkci vedoucího (řídicího) pracovníka. Podstatné není ani to, zda a v jaké míře bylo k výkonu posuzované práce třeba odborné kvalifikace. Rozhoduje jen to, zda šlo o práce, jimiž se obžalovaný podílel přímo na předmětu činnosti zaměstnavatelské organizace, tj. na průmyslové

výrobě. K této problematice viz rozhodnutí č. 45/1973 sb. rozh. obč.).

Ostatně i podle konzultačního listu č. 13, vydaného ministerstvem práce a sociálních věcí ČSR a obsahujícího výklad nařízení vlády ČSSR č. 71/1978 Sb., platila zásada, že v oblasti průmyslové výroby náleží výhoda poskytování starobního důchodu v nezměněné výši všem pracujícím příslušné organizace, tedy nejen dělníkům, ale i ostatním pracovníkům (inženýrskotechnickým, řidičům, skladníkům apod.), pokud nekonají práce administrativní nebo nejde-li o pracovníky řídicích orgánů. Podle tohoto konzultačního listu se za administrativní práce považovala činnost pracovníků ve státní správě, která je součástí výkonu této správy nebo s ní přímo a účelově souvisí, a činnost související s řízením výrobní či jiné socialistické organizace nebo tomuto řízení napomáhající. Řídicím orgánem se podle konzultačního listu rozuměl orgán, do jehož funkční náplně patří zcela nebo převážně řízení podřízených organizací (orgánů).

Jestliže by tedy bylo zjištěno, že obžalovaný se přímo podílel - byť jako technickohospodářský pracovník - na předmětu činnosti své zaměstnavatelské organizace, tj. na průmyslové výrobě, přičemž tato práce tvořila hlavní náplň jeho pracovních úkolů, nebyl by vyloučen z okruhu pracovníků, kteří měli při zaměstnání nárok na starobní důchod v nezměněné výši podle ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) bod 1. nařízení vlády ČSSR č. 135/1975 Sb. ve znění nařízení vlády ČSSR č. 71/1978 Sb.

Pouze pro úplnost je třeba dodat, že námitky uplatněné v odvolání obžalovaného E. S. jednak nevystihují podstatu věci, jíž je jen povaha skutečně vykonávaných prací z toho hlediska, zda nešlo o práce administrativní, a jednak nejsou ani věcně opodstatněné. Lze sice souhlasit s tím, že pracovní smlouva, podle níž byl obžalovaný přijat do pracovního poměru jako dělník, byla od počátku neplatná z důvodů uvedených v ustanovení § 242 odst. 1 písm. a) zák. práce. Na druhé straně však je nutno uzavřít, že mezi národním podnikem a obžalovaným vznikl pracovní poměr ohledně té práce, kterou obžalovaný ve skutečnosti vykonával. Základem tohoto pracovního poměru byla platná pracovní smlouva uzavřená již tím, že se účastníci ústně shodli na jejím obsahu (§ 244 odst. 1 zák. práce). Platnosti této pracovní smlouvy nebyl na překážku nedostatek písemné formy, což je zřejmé z ustanovení § 32 odst. 1, § 242 odst. 2 zák. práce. Rozhodné je, že obsahem ústně uzavřené smlouvy byly všechny podstatné náležitosti uvedené v ustanovení § 29 odst. 1 zák. práce. Neplatná písemná pracovní smlouva, v níž byl obžalovaný označen jako dělník, byla jen určitým způsobem zastírání skutečného stavu ohledně pracovního zařazení obžalovaného a fingovaným dokladem sloužícím - jak se z dosud provedených důkazů naznačuje - nikoli k obejití předpisů o důchodovém zabezpečení, nýbrž k obejití podnikové systemizace pracovních míst, která neumožňovala přijetí obžalovaného do pracovního poměru jako technickohospodářského pracovníka. Tato okolnost sama o sobě - stejně jako nesplnění ohlašovacích povinností podle § 61 odst. 2, § 111 zákona č. 121/1975 Sb. - neměla vliv na oprávněnost pobírání důchodu.

Nejvyšší soud ČSR s ohledem na shora vytknuté vady výroku i vině obžalovaného E. S. zrušil z podnětu jeho odvolání napadený rozsudek v celém rozsahu, tedy i ohledně obžalovaného ing. A. K., jemuž prospívá důvod, z něhož bylo rozhodnuto ve prospěch obžalovaného E. S. (§ 261 tr. ř.). Současně vrátil věc krajskému soudu, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Při novém projednání věci krajský soud provede důkazy (např. podrobnou zprávu národního podniku Poldi SONP Kladno, výslechem informovaného zástupce národního podniku apod.) směřující k důkladnému objasnění skutečné náplně obžalovaného E. S. v zaměstnání vykonávaném v době pobírání starobního důchodu. Potom posoudí, zda případně nešlo o práce administrativní a rozhodne o vině či nevině obou obžalovaných v intencích právního názoru vysloveného v tomto usnesení Nejvyššího soudu ČSR.